

W. M. Kolasa

Automatyzacja bibliotek

Wykład 1c:

SIECI BIBLIOTECZNE

NUKAT (1a)

Informacje ogólne

- Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny NUKAT jest współtworzony przez polskie biblioteki naukowe, stosujące zintegrowane systemy biblioteczne.
- Jest to katalog scentralizowany z kontrolą opisów, tworzony metodą współkatalogowania.
- Obecnie współpraca obejmuje ok. 650 bibliotekarzy z 39 bibliotek użytkujących 5 systemów zintegrowanych (Aleph, Horizon, Prolib, Q-Series, Virtua).

NUKAt (1c)

Historia

- Nukat jest kontynuacją współpracy w zakresie budowania kartotek haseł wzorcowych zainicjowaną w 1993 r. przez 4 polskie biblioteki wykorzystujące oprogramowanie VTLS:
 - BJ, BG AGH, BUW, i BG UGd)
- Lektura obowiązkowa: [NUKAt – historia], zob. witryna NUKAt: <http://www.nukat.edu.pl/nukat/pl/>

NUKKat (2a)

Zadania NUKat:

- dostarczenie informacji o dokumentach wraz z miejscem przechowywania,
- udostępnienie katalogom lokalnym gotowych rekordów kartotek haseł wzorcowych oraz rekordów bibliograficznych

NUKAt (2b)

Zadania ... (2)

- usprawnienie i przyspieszenie katalogowania zbiorów w bibliotekach polskich eliminując dublowanie pracy;
- objęcie współpracą wszystkich bibliotek naukowych, bez względu na stosowane lokalnie oprogramowanie biblioteczne.
- W przyszłości katalog centralny będzie również podstawą informacji dla wypożyczeń międzybibliotecznych

NUKAT (3a)

Zawartość (1)

W bazie katalogu NUKAT znajdują się dwa zbiory wzajemnie powiązanych rekordów:

1. Rekordy Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych (CKHW) - budowanej od 1993 r. i przeniesionej w całości (721 425 tys. rekordów) do NUKAT w 2002 r. (obecnie ponad **1.057.608** rekordów).
2. Rekordy bibliograficzne dla wydawnictw zwartych - wprowadzane od 2002 r. oraz rekordy dla wydawnictw ciągłych przeniesione w 2002 r. do bazy NUKAT i od tego czasu wprowadzane on-line (obecnie: **320.470** zwarte + **28.950** czasopisma)
3. Zob. statystyka <http://www.nukat.edu.pl/katalog/>

NUKAT (3b)

Zawartość ... (2)

- Wszystkie rekordy w katalogu centralnym oraz ich kopie w katalogach lokalnych identyfikowane są jednoznacznie za pomocą takich samych numerów kontrolnych.
- Na podstawie porównania numerów kontrolnych realizowany jest proces automatycznego modyfikowania rekordów w katalogach lokalnych, pobierających dane z katalogu centralnego NUKAT.

NUKAt (4a)

Organizacja budowania i prowadzenia katalogu centralnego NUKAT (1)

- Procedura wprowadzania danych do katalogu centralnego NUKAT zakłada, że wszystkie typy rekordów wprowadzane są on-line przez uprawnionych bibliotekarzy z bibliotek współpracujących do bufora bazy NUKAT.

NUKAT (4b)

Organizacja ... (2)

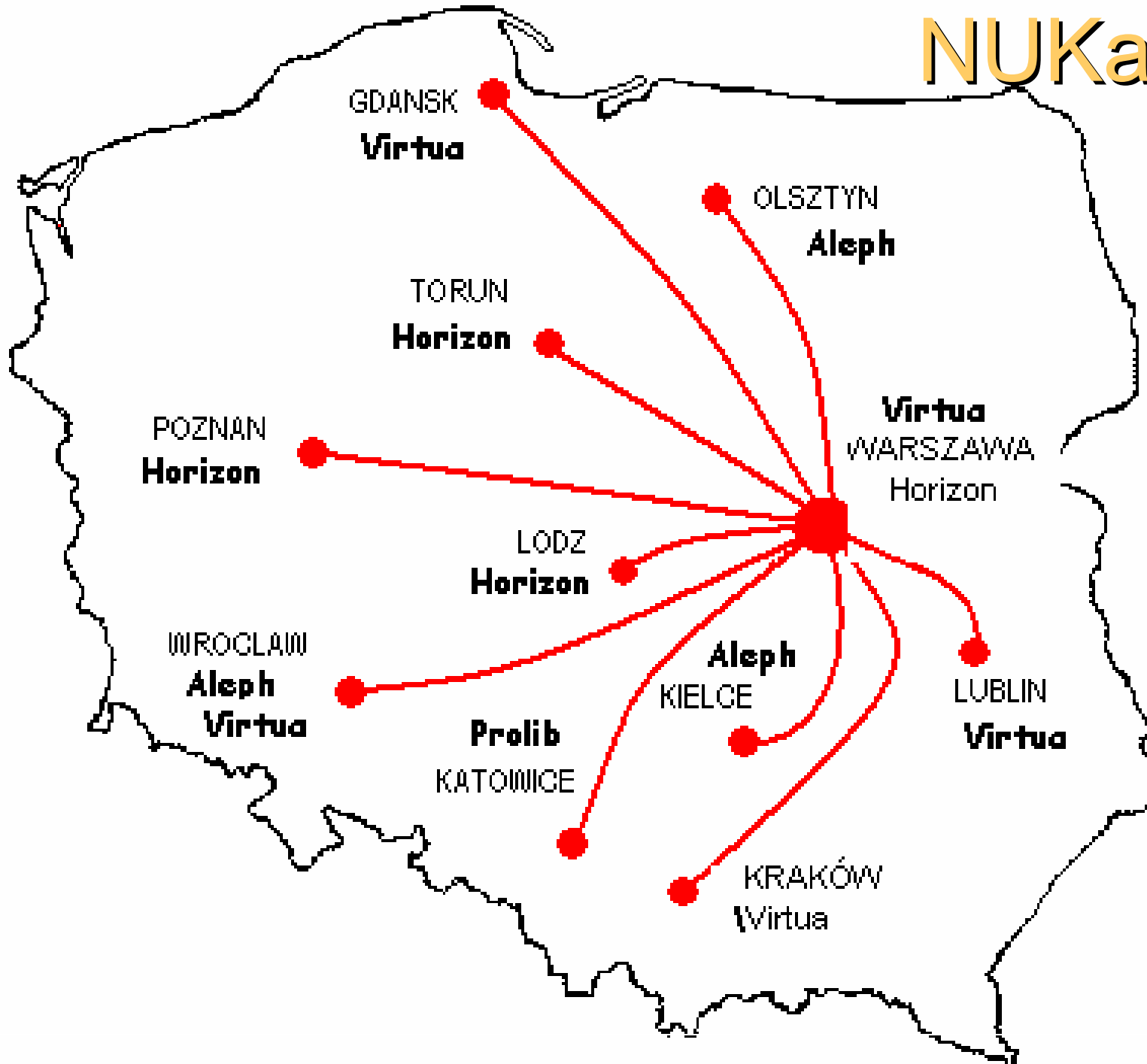
- Jako narzędzie do wprowadzania danych stosuje się oprogramowanie klienta systemu Virtua, które udostępniane jest nieodpłatnie bibliotekom wykorzystującym inne niż Virtua systemy, w liczbie gwarantującej płynność katalogowania, z puli zakupionej przez Centrum NUKAT.

NUKAT (4c)

Organizacja ... (3)

- Z katalogiem centralnym współpracują aktualnie
 - 24 biblioteki użytkujące oprogramowanie Virtua (tożsame z oprogramowaniem katalogu centralnego),
 - pięć bibliotek użytkujących oprogramowanie Horizon,
 - cztery użytkujące oprogramowanie Aleph i
 - jedna Prolib

NUKAt (5)

NUKAt (6a)

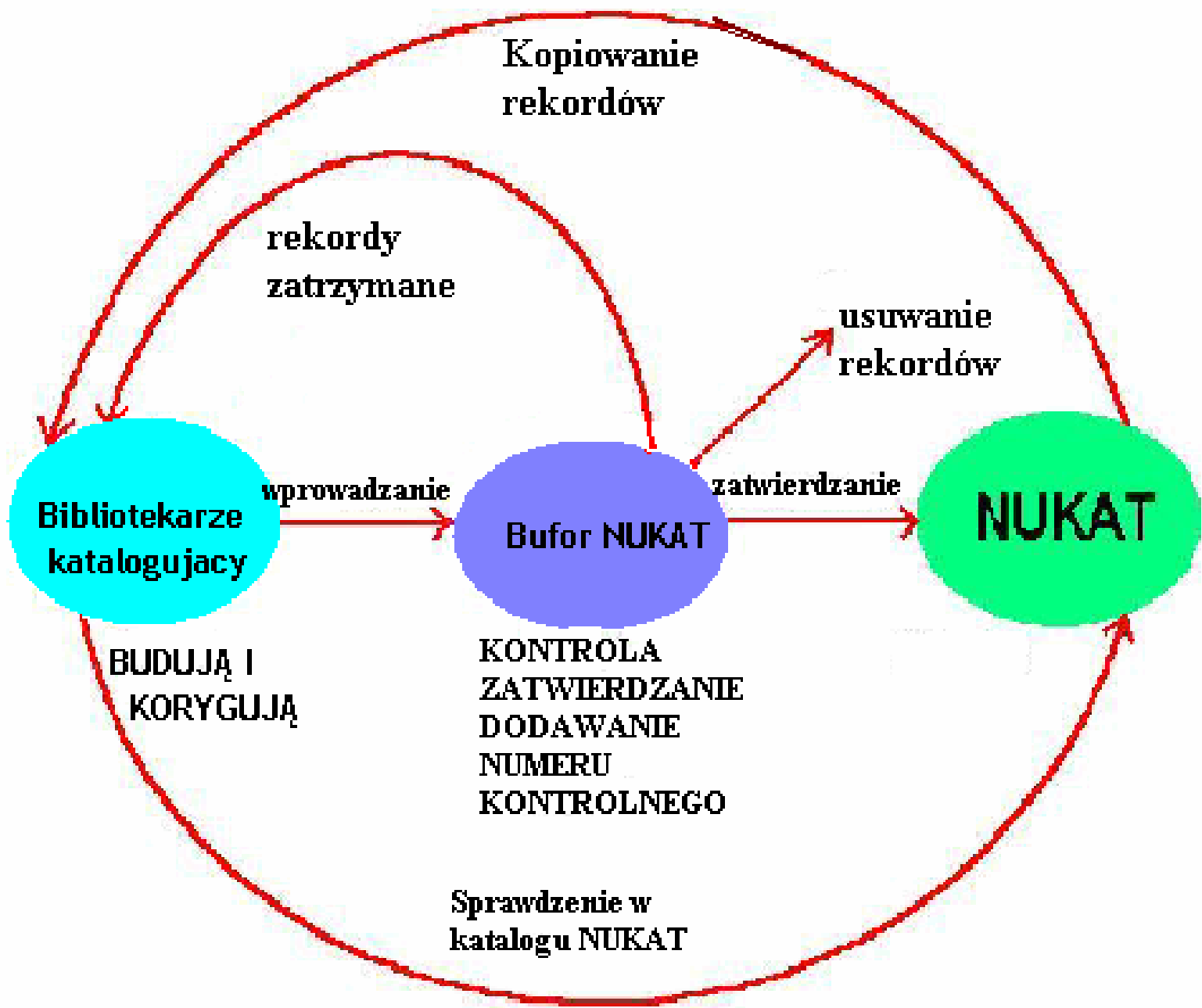
- Zasady (1):
- W katalogu NUKAT rygorystycznie przestrzegany jest obowiązek wprowadzania w pierwszej kolejności do CKHW wszystkich rekordów dla haseł koniecznych do wykorzystania w rekordzie bibliograficznym (oczywiście tylko w takim przypadku, kiedy nie ma ich jeszcze w CKHW).
- Dopiero po zatwierdzeniu rekordów dla odpowiednich haseł możliwe jest zastosowanie ich w rekordach bibliograficznych.

NUKAT (6b)

- Zasady (2):
- Opracowywanie rekordów bibliograficznych odbywa się na zasadzie pierwszeństwa. Biblioteka, której potrzebny jest opis dokumentu, sprawdza, czy w katalogu centralnym został już sporządzony odpowiedni rekord bibliograficzny. Jeśli taki znajduje, kopiuje go do swego katalogu lokalnego, jeśli nie - sporządza opis bibliograficzny w buforze katalogu centralnego. Rekord ten po kontroli i zatwierdzeniu trafia do bazy NUKAT i może być kopiowany przez kolejne biblioteki zainteresowane opisem danego dokumentu.

NUKAt (6c)

- Zasady 3:
- W przypadku zdublowania w buforze rekordów dla tego samego dokumentu, do bazy przejmowany jest rekord lepszy, a gdy są równorzędne, wcześniej wprowadzony.

NUKAt (8a)

Uprawnienia:

- Obecnie uprawnienia do wprowadzania danych posiada ponad 550 bibliotekarzy z 34 bibliotek w Polsce. Wprowadzane do bufora katalogu NUKAT rekordy ustawiane są w odpowiednich statusach i następnego dnia kontrolowane według typów przez specjalistyczne zespoły administratorów zatrudnionych w Centrum NUKAT

NUKAt (8b)

Walidacja:

- Prawidłowe rekordy, po nadaniu przez administratorów numeru kontrolnego, są w nocy przekazywane z bufora do bazy NUKAT i od następnego dnia dostępne do kopiowania. Procedura zatwierdzenia rekordu przez administratorów Centrum NUKAT, od chwili przekazania rekordu do kontroli do jego udostępnienia w bazie NUKAT, zajmuje dwa dni

NUKAt (9a)

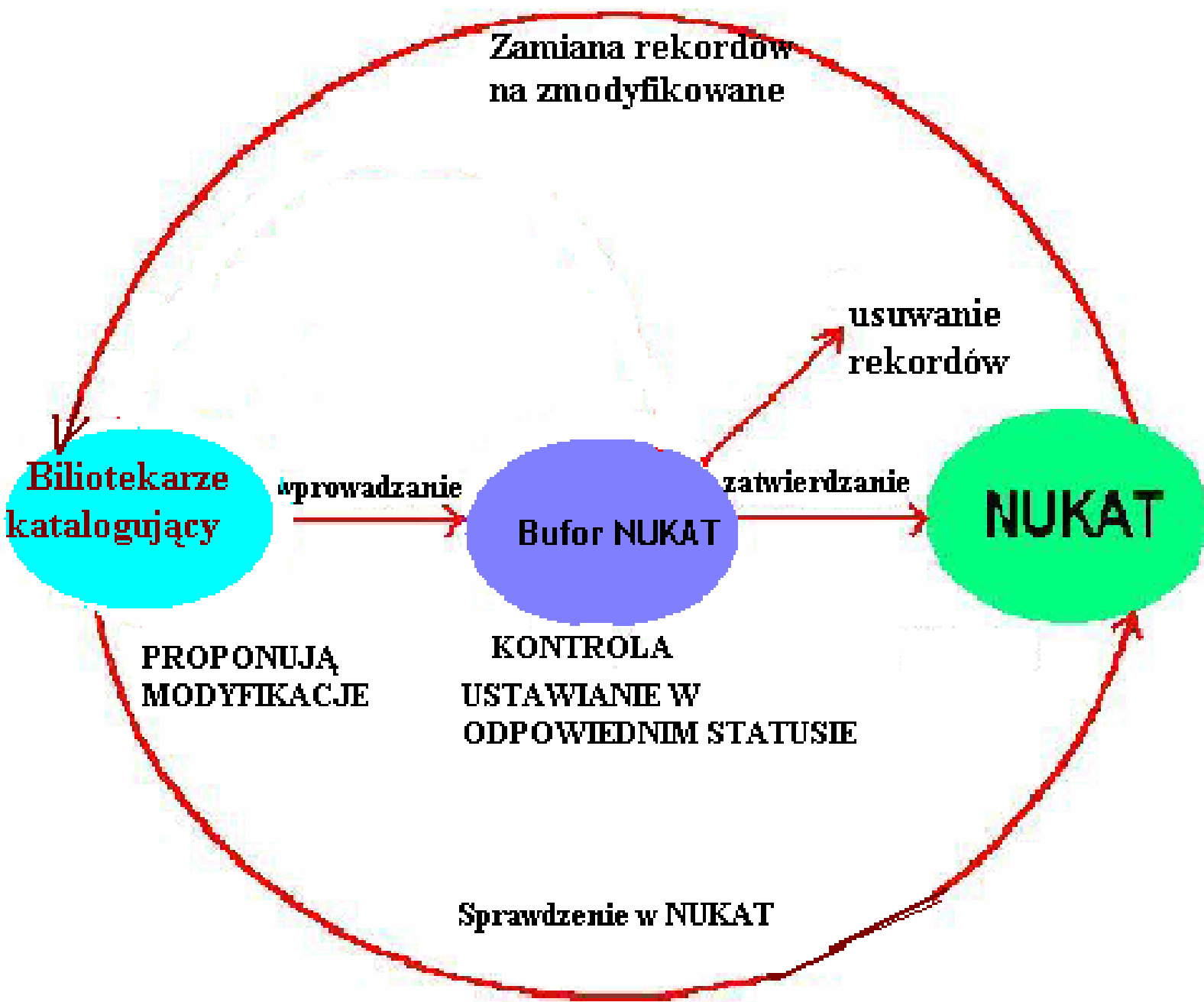
Aktualizacja i modyfikacja (1)

- Każdej nocy generowane są z bazy NUKAT pliki zawierające rekordy nowe i zmodyfikowane, zarówno bibliograficzne, jak i khw, zatwierdzone poprzedniego dnia przez administratorów Centrum NUKAT, czyli przekazane z bufora do bazy. Pliki te pobierane są następnie przez biblioteki i ładowane do katalogów lokalnych.

NUKAt (9b)

Aktualizacja i modyfikacja (2)

- Do każdego katalogu lokalnego wchodzi wyłącznie te nowe rekordy, które opracowane są przez daną bibliotekę. Zawsze automatycznie dystrybuowane są rekordy khw oraz modyfikacje wszystkich typów rekordów.

NUKAt (11)

Sigla:

- Rekordy bibliograficzne w katalogu NUKAT zawierają informację o miejscu przechowywania dokumentu. Jest ona wprowadzana do rekordu w postaci ustalonego symbolu biblioteki.
- Na ekranie katalogu centralnego prezentowana jest w postaci pełnej nazwy biblioteki pod opisem bibliograficznym dokumentu i na jej podstawie realizowane jest hiperłącze do katalogu lokalnego danej biblioteki.

NUKAt (12)

Bufor (1)

- Rekordy nim trafią do bazy są przechowywane w buforze,
- Rekordy opracowywane do bufora przez bibliotekarzy są poddawane kontroli merytorycznej w bibliotekach współkatalogujących i do czasu umieszczenia ich po takiej kontroli w odpowiednim statusie, pozostają poza obszarem zainteresowania administratorów Centrum NUKAT.
- Dopiero po zatwierdzeniu stają się dostępne dla wszystkich zainteresowanych

NUKAT (13a)

Bufor (2)

- Rekordy nieprawidłowe są zatrzymywane przez administratorów Centrum w buforze w odpowiednim statusie - ich korekta należy do autora rekordu.
- Każdy rekord, zarówno khw, jak i bibliograficzny, znajdujący się bazie NUKAT, może zostać zmodyfikowany, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Wszelkie modyfikacje w rekordach khw i rekordach bibliograficznych przeprowadza się wyłącznie on-line w buforze bazy NUKAT.

NUKat (13b)

Uzupełnianie rekordów:

- W trybie modyfikacji może być dodawana do rekordów bibliograficznych charakterystyka przedmiotowa dokumentów. Dopuszcza się bowiem wprowadzanie do katalogu NUKAT rekordów bibliograficznych bez charakterystyki przedmiotowej, choć preferowane jest opracowanie rekordów kompletnych. Opis przedmiotowy może być dodany do rekordu bibliograficznego w terminie późniejszym przez innego niż autor rekordu bibliotekarza

NUKAt (14)

Opracowanie przedmiotowe:

- W CKHW katalogu NUKAT dostępne są m. in. terminy języka haseł przedmiotowych KABA.
- Jeśli potrzebne do zastosowania w rekordzie bibliograficznym hpr znajduje się w CKHW, należy je skopiować do odpowiedniego pola rekordu bibliograficznego. Jeśli takiego hasła brak w CKHW, należy je utworzyć.
- Jeśli brak jakiegoś elementu potrzebnego do utworzenia hpr, należy najpierw opracować rekord dla brakującego terminu.

NUKAt (15b)

Kopiowanie rekordów z NUKAt:

- Istnieją dwie metody:
 - bezpośrednio z NUKAt (Virtua i Aleph)
 - Z lokalnej kopii (Horizon, Prolib)

NUKAt (15c)

Literatura obowiązkowa o NUKAt

- Burchard M.: Katalog Centralny NUKAT - system wymiany danych w procesie opracowania zbiorów polskich bibliotek // EBIB 2003, nr 9
- Wirtyna NUKAt, tu:
 - O NUKAt,
 - Cerum NUKAt (historia),
 - Współpraca (założenia, zasady współpracy),
 - Publikacje,
 - Szkolenia

KaRo

KaRo Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich.

Baza korzystająca z protokołu Z39.50. Katalog uzupełniający katalogu centralnego NUKat. Aktualnie umożliwia równoczesne przeszukiwanie 61 katalogów bibliotek stosujących systemy Aleph, Horizon, Innopac, Prolib lub Vitrua. Do katalogu tego mogły przystąpić także biblioteki, które nie przystąpiły do NUKat.

- Lektura obowiązkowa:
 - Wolniewicz T.: Katalog Rozproszony bibliotek polskich KaRo // W: Komputeryzacja i informacja elektroniczna w bibliotekach publicznych. – Warszawa, 2003. - S. 149-158

FIDKAR

FIDKAR

– Multiwyszukiwarką oparta na protokole z39.50 pozwalającą na prowadzenie wyszukiwań katalogowych i bibliograficznych w wielu komputerowych bazach jednocześnie (w tym bazy MAK i inne)

- Dostęp: <http://www.fides.org.pl/fidkar/>

Sieci zagraniczne o zasięgu światowym

- **OCLC**
- **PICA / OCLC PICA**
- **RLIN**
- **WLN**
- **OhioLINK**

OCLC

Online Computer Library Center, Incorporated

- Powołana w 1967 roku organizacja świadcząca usługi dla bibliotek. OCLC oferuje bibliotekom największe światowe źródło rekordów (WorldCat), wspólny katalog (ILL) i dostęp do wielu baz danych. Większość z nich obsługuje interfejs ostępowy FirstSearch.
- Wybrane dane nt. OCLC (październik 2003)
 - WorldCat (49 mln rekordów), w tym 6 mln pełnotekstowych
 - Liczba współpracujących bibliotek: ok. 42,000 (z 86 krajów)
 - Liczba bazy (84), w tym 44 pełnotekstowe
 - Liczba czasopism pełnotekstowych online (7,500 tytułów)

OCLC (2)

● Lektura obowiązkowa:

- Jacquesson A.: Automatyizacja bibliotek : zarys historyczny, strategie, perspektywy. - Warszawa, 1999. - S. 166-174
- Sobieszek M.: Od bazy bibliograficznej WorldCat do zbiorów narodowych American Memory - owoce amerykańskiej współpracy // EBIB 2003, nr 2

● Lektura uzupełniająca:

- Witryna OCLC: <http://www.oclc.org/>

● Prezentacja FirstSerch: <http://newfirstsearch.oclc.org>

Inne serwisy o zasięgu światowym (1)

- **PICA / OCLC PICA European Library Cooperativ .**
 - <http://oclc-pica.org/>
 - Największa sieć europejska, Holandia (1969-), obecnie jako część OCLC
 - Lektura: Jacquesson ... s. 193-195
- **RLIN Research Libraries Information Network –**
<http://www.rlg.org/rlin.html>
 - Elitarna sieć amerykańska (1974-)
 - Lektura: Jacquesson ... s. 174-178

Inne serwisy o zasięgu światowym

- **WLN** Washington Library Network (OCLC Western Service Center. - <http://www.wln.com/>
 - Sieć amerykańska (1972-), wysoka jakość danych
 - Lektura: Jacquesson ... s. 178-180
- **OhioLINK** - The Ohio Library and Information Network. - <http://www.ohiolink.edu/>
 - Sieć amerykańska
- Inne sieci (nadobowiązkowo), zob. A. Jacquesson... rozdz. 5.1.2